

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیهما صلوات

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

نقش امام صادق علیه السلام
در تربیت
محدثین و تدوین حدیث

سیدعلی اکبر قویشی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نقش امام صادق (ع) در تربیت محدثین و تدوین حدیث

نویسنده:

سید علی اکبر قریشی

ناشر چاپی:

سید علی اکبر قریشی

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۶	نقش امام صادق (ع) در تربیت محدثین و تدوین حدیث
۶	مشخصات کتاب
۶	نقش امام صادق (ع) در تربیت محدثین
۸	تدوین حدیث
۱۰	مولفان کتابها از شاگردان امام صادق (ع)
۱۰	درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

نقش امام صادق (ع) در تربیت محدثین و تدوین حدیث

مشخصات کتاب

نویسنده: سید علی اکبر قریشی

ناشر: سید علی اکبر قریشی

نقش امام صادق (ع) در تربیت محدثین

پیشوای ششم حضرت امام جعفر صادق صلوات الله علیه در ۱۷ ربیع الاول سال ۸۳ هجرت در شهر مدینه منوره دنیا را به ولادت خود منور فرمود. پدرش امام پنجم؛ امام محمد باقر (علیه السلام) و مادرش فاطمه دختر قاسم بن محمد بن ابی بکر بود. آن امام همام (علیه السلام) شصت و پنج سال در دنیا عمر کرد و در سال ۱۴۸ هجرت در ۲۵ ماه رجب رحلت فرمود و در قبرستان تاریخی «بقیع» در مدینه مدفون گردید، مدت امامتش ۳۴ سال بود. در زمان حیات آن بزرگوار بنی امیه در حال اضمحلال بود و شاهان آن از جامعه بی خبر و فقط به فکر ابقاء خود بودند، از آن طرف بنی عباس به فکر رسیدن به خلافت بودند و تمام هم و غمشان بر کوبیدن بنی امیه و روی کار آمدن خود بود و از جریان جامعه بی خبر بودند. این امر به امام صادق (علیه السلام) مجال داد که بدون مزاحم قیام علمی خود را شروع کند و علوم اسلامی را بیان دارد و محدثان و علمای دین را تربیت کند و نویسندگان را به تألیف حدیث و درسهای خود که در مسجد النبی تشکیل می شد و دارد. این مقاله ترکیبی است از تربیت محدثین و تدوین حدیث که توسط آن بزرگوار انجام شده و جهان اسلامی را با علوم اسلامی پر کرده است. امام صادق (علیه السلام) برای این کار از سه راه وارد شد: اول تشکیل جلسات درس که در مسجد رسول خدا (صلی الله علیه و آله) تشکیل می شد و ورود به آن برای همه اعم از شیعه و اهل سنت و غیر آنان آزاد بود. دوم تشکیل مجالس خصوصی که اغلب در منزل آن حضرت انجام می گرفت و فقط اشخاص خاص در آن شرکت می کردند. سوم تربیت شاگردان بحث و مبلغ امثال هشام بن حکم و مؤمن طاق (ابوجعفر احوّل) و دیگران که همه جا تبلیغ می کردند و بدعت گذاران و مدعیان زعامت دینی از دستشان خواب راحت نداشتند. شیخ مفید (رحمه الله) که از اساطین شیعه و از ارکان فقه و کلام است در کتاب ارشاد می نویسد: «مردم از شهرها به خدمت امام صادق (علیه السلام) می آمدند و کسب علم می کردند، شهرت آن حضرت به همه جا رسید، از هیچ یک از اهل بیت (علیهم السلام) مانند آن حضرت از علوم و آثار نقل نشده است.» ارباب حدیث نام راویان موثق را که از سوی حضرت نقل حدیث کرده اند به چهار هزار نفر رسانده اند که همه با اختلاف آراء و نظراتی که داشتند از آن حضرت نقل روایت کرده اند، عین عبارت ارشاد چنین است: «و نقل الناس عنه من العلوم ما سارت به الركبان وانتشر ذكره في البلدان ولم ينقل عن احد من اهل بيته... ما نقل عنه... ولا نقلوا عنه كما نقلوا عن ابي عبدالله (عليه السلام) فان اصحاب الحديث قد جمعوا اسماء الرواة عنه من الثقات على اختلافهم في الاراء والمقالات فكانوا اربعة الاف رجل» ابوالعباس نجاشی در کتاب رجال خود معروف به «رجال النجاشی» در شرح حال حسن بن علی بن زیاد الوشاء، از احمد بن عیسای اشعری نقل کرده، گوید: «من در طلب علم حدیث به کوفه رفتم و در آنجا به خدمت حسن بن علی و شام رسیدم که از اصحاب امام رضا (علیه السلام) بود، و به او گفتم: کتاب علاء بن زرین و ابان بن عثمان احمر را به من بدهید تا از روی آنها نسخه برداری کنم؛ او آن دو کتاب را من داد، گفتم: اجازه روایت نیز بدهید. فرمود: خدا تو را رحمت کند، چقدر عجله داری ببر بنویس؛ سپس بیا برای من بخوان تا بشنوم؛ آنگاه اجازه روایت بدهم. گفتم: بر خودم از پیشامدهای زمان خاطر جمع نیستم، حالا کتابها را دادید؛ اجازه روایت نیز بدهید. حسن بن و شام گفت: عجب!!! اگر من می دانستم که حدیث اینگونه مشتری و خواهان دارد، بیشتر از این جمع می کردم، من در این مسجد کوفه ۹۰۰ (نهصد) شیخ را درک کرده ام که همه می گفتند: جعفر بن محمد

به من چنین حدیث کرد: «لوعلمت ان هذا الحدیث یكون له هذا الطلب لاستكثر منه فانی ادركت فی هذا المسجد تسع مائة شیخ کل یقول حدیثی جعفر بن محمد». این همان سخن است که مرحوم نجاشی در حالات حسن بن علی بن زیاد و شاتر تحت شماره (۸۰) در رجال خود نقل کرده و واقعا انسان از این قضیه در حیرت می افتد که یک نفر ۹۰۰ راوی را در طول مدت در یک مسجد ببیند که همه می گفتند: «حدیثی جعفر بن محمد (علیه السلام)» عالم معروف ابوالعباس احمد بن عقده متوفای ۳۳۳ هجری که زیدی مذهب بود و کتابی نوشته به نام «اسماء الرجال الذین رووا عن الصادق (علیه السلام)» یعنی نامهای آنان که از امام صادق (علیه السلام) حدیث روایت کرده اند و در آن کتاب نام چهار هزار نفر را نقل کرده که همه از آن حضرت حدیث نقل کرده اند، متأسفانه این کتاب مانند کتابهای دیگر از بین رفته فقط بزرگان از آن یاد کرده اند. علامه حلی در قسم دوم رجال خود در باب چهارم فصل همزه در شرح حال ابن عقده گوید: «از جمله کتابهای او کتاب نامهای راویانی است که از امام صادق حدیث نقل کرده اند و در آن نام چهار هزار نفر را نقل کرده و هر حدیث را که از آن حضرت نقل کرده اند آورده است. مرحوم سید محسن امین صاحب اعیان الشیعه در کتاب (سیرالائمہ، ج ۴، ص ۳۴) نقل کرده: حافظ بن عقده زیدی در کتاب رجال خود نام چهار هزار راوی موثق و کتابهای آنها را ذکر کرده که همه از جعفر بن محمد (علیه السلام) نقل حدیث کرده اند. مرحوم شیخ طوسی در مقدمه رجال شیخ به کتاب ابن عقده اشاره کرده و فرموده: ابن عقده درباره رجال امام صادق (علیه السلام) آنچه توان داشته به کاربرده است و مرحوم محدث قمی در الکنی واللقاب، ج ۱، ص ۳۵۸ در شرح حال ابن عقده از مرحوم شیخ طوسی چنین نقل می کند: «له کتب... منها اسماء الرجال الذین رووا عن الصادق (علیه السلام) اربعة الاف رجل أخرج فیه لكل رجل الحدیث الذی رواه، مات بالكوفه سنه ۳۳۳ انتهی» یعنی از جمله کتابهای ابن عقده، کتاب نامهای راویان امام صادق (علیه السلام) است که چهار هزار نفر بودند و حدیث هریک را در آن کتاب آورده است و ابن عقده در سال ۳۳۳ هجری در کوفه از دنیا رفته است. گفتیم متأسفانه این کتاب مانند «مدینه العلم» مرحوم صدوق از بین رفته است و مرحوم شیخ طوسی در رجال خویش در باب کسانی که از امام صادق (علیه السلام) نقل حدیث کرده اند نام سه هزار و دویست و چهار (۳۲۰۴) نفر را ذکر کرده است ولی ابن عقده آنها را به چهار هزار نفر رسانده است. مرحوم محقق حلی در مقدمه کتاب «معتبر» ص ۲۶ فرموده: «از جعفر بن محمد (علیه السلام) علوم چنان گسترش پیدا کرد که عقول به حیرت می افتد، حتی گروهی درباره او غلو کرده؛ نسبت الوهیت به او دادند «نعوذ بالله» و حدود چهار هزار نفر از آن حضرت حدیث روایت کرده اند و عده زیادی از فقهاء بزرگوار را او تربیت فرموده است. امثال: ۱- زراره بن اعین ۲- بکیر بن اعین ۳- حمران بن اعین ۴- جمیل بن دراج ۵- برید بن معاویه ۶- هشام بن حکم ۷- هشام بن سالم ۸- ابی بصیر ۹- عبیدالله جلیبی ۱۰- محمد جلیبی ۱۱- عمران جلیبی ۱۲- عبدالله بن سنان ۱۳- ابوالصباح کنانی و دیگر فقهاء که همه تربیت شده آن حضرت بودند. اکنون برای نمونه چهل نفر از راویان آن حضرت را که علماء اهل سنت نیز از آنها حدیث نقل کرده اند از رجال شیخ از میان (۳۲۰۴) نفر نقل می کنیم و به منابع اهل سنت اشاره می نمایم. ۱- ابراهیم بن سعد بن عبدالرحمن که از رجال و راویان صحاح ششگانه اهل سنت است. ۲- ابراهیم بن زیاد بغدادی که مسلم و ابو داود و نسایی از او حدیث نقل کرده است. ۳- ابراهیم بن علی الحسن مدنی که از راویان ابن ماجه است. ۴- ابراهیم بن محمد ابی یحیی از راویان شافعی. ۵- بسام بن عبدالله که نسایی از آن حدیث نقل کرده است. ۶- تلید بن سلیمان که احمد بن حنبل و ترمذی از او نقل حدیث کرده اند. ۷- جراح بن ملیح کوفی که بخاری و مسلم از او حدیث نقل کرده اند. ۸- حبیب بن تمان که ابو داود و ابن ماجه از او نقل حدیث کرده اند. ۹- حسن بن عیاش که مسلم و ترمذی و نسایی از او نقل حدیث کرده اند. ۱۰- حارث بن عمران جعفری که از روایت بخاری و غیر آن است. ۱۱- حمید بن قیس که از رجال صحاح ششگانه می باشد. ۱۲- حماد بن عیسی که ابن ماجه از او نقل حدیث کرده است. ۱۳- حارث بن عمران اسدی که از رجال ابن ماجه است. ۱۴- داود بن زهرقان که از روایت ترمذی و ابن ماجه است. ۱۵- ربیع بن حبیب از رجال ابن ماجه است. ۱۶- رحیل بن معاویه از رجال ابی داود و ترمذی است. ۱۷- رکیب بن ربیع از رجال بخاری و مسلم است. ۱۸- زکریا بن اسحاق از رجال

صحاح سته است. ۱۹- زیاد بن سعد خراسانی از رجال صحاح سته است. ۲۰- زید بن الحسن القرشی از رجال ترمذی است. ۲۱- سعید بن سالم از رجال ابی داود و نسایی است. ۲۲- سعید بن عبدالجبار از روات ابن ماجه قزوینی است. ۲۳- سعید بن عبدالرحمن از رجال مسلم و ابوداود و غیره است. ۲۴- سلمه بن کهیل از رجال صحاح سته است. ۲۵- سلیمان بن مهران اعمش از رجال صحاح سته است. ۲۶- سلیمان بن بلال تیمی از رجال صحاح سته است. ۲۷- سفیان ثوری از رجال صحاح سته است. ۲۸- سنان بن هارون از رجال ترمذی است. ۲۹- سعید بن ابی خیشم از رجال ترمذی و نسایی است. ۳۰- سعید بن حسان از رجال مسلم و ابن ماجه و غیره است. ۳۱- سعید بن سالم از رجال ابوداود و نسایی است. ۳۲- سعید بن مسلمه از رجال ترمذی و ابن ماجه است. ۳۳- سالم بن عبدالواحد از رجال ترمذی است. ۳۴- شعبه بن الحجاج از رجال صحاح سته است. ۳۵- شعیب بن خالد از رجال ابوداود است. ۳۶- ضحاک بن مخلد از رجال صحاح سته است. ۳۷- طلحه بن زید قرش از رجال ابن ماجه است. ۳۸- عاصم بن حمید از رجال ابونعیم الطحان است. ۳۹- عاصم بن سلیمان از رجال صحاح سته است. ۴۰- عثمان بن فرقد از رجال بخاری و ترمذی است. این چهل نفر به عنوان نمونه از رجال شیخ نقل گردید و این که اهل سنت نیز از آنها نقل حدیث کرده اند از «الامام الصادق و المذاهب الاربعه» تألیف اسد حیدر، ج ۲، ص ۴۰۰ به بعد نقل شده است و نام همه آن (۳۲۰۴) نفر را می توانید در رجال شیخ باب اصحاب ابی عبدالله جعفر بن محمد الصادق (علیه السلام) ملاحظه فرمایید.

تدوین حدیث

اصحاب امام صادق (علیه السلام) از فرموده های آن حضرت چهار صد کتاب به نام (چهارصد اصل) نوشتند که بعدها کتب اربعه و غیره از آنها و امثال آنها تألیف گردید، ناگفته نماند اصحاب ائمه (علیهم السلام) به امر امامان مطالبی را که از آنها می شنیدند می نوشتند. سید بن طاووس در مهج الدعوات نقل کرده: «جماعتی از اصحاب امام کاظم (امام هفتم (علیه السلام)) و اهل بیتش در مجلس آن حضرت حاضر می شدند و وسایل نوشتن حاضر می کردند و چون آن حضرت سخن می گفت و یا در جریان فتوایی می داد آن را می نوشتند.» شیخ بهایی علیه الرحمه در کتاب مشرق الشمسین فرموده: «از مشایخ ما نقل شده که شیوه اصحاب اصول آن بود که چون از یکی از امامان علیهم السلام حدیثی می شنیدند سریعا می نوشتند تا آن حدیث و یا مقداری از آن از یادشان فراموش نشود. محقق داماد نیز این سخن را در راشحه بیست و نهم از رواشخ خود نقل کرده است. (نقل از الذریعه، ج ۲، ص ۱۲۵ - ۱۲۶) مرحوم محقق حلی صاحب شرایع در کتاب معتبر (مقدمه معتبر) فرموده: از جوابها و گفته های امام صادق (علیه السلام) چهار صد کتاب نوشته شد که آنها را «اصول» نامیدند. علامه کبیر شیخ آقا بزرگ در کتاب الذریعه (ج ۲، ص ۱۲۹) از اعلام الوری تألیف مرحوم طبرسی نقل کرده: «از امام صادق (علیه السلام) چهار هزار نفر از مشاهیر اهل علم و حدیث نقل کرده اند و از جوابهایی که در مسایل اسلامی داده چهار صد کتاب که آنها را «اصول» نامند تألیف شد. آن اصول را اصحاب آن حضرت و اصحاب پسرش امام کاظم (علیه السلام) روایت کرده اند.» شهید اول در کتاب ذکری فرموده: «از جوابهای امام صادق (علیه السلام) چهار صد نفر کتاب نوشتند و از رجال معروف که از آن حضرت حدیث نقل کرده اند، چهار هزار نفر تعداد شده است و محقق داماد در راشحه فوق فرموده: «المشهور ان الاصول اربع مائة مصنف لأربعة مائة مصنف من رجال ابی عبدالله الصادق (علیه السلام)، بل وفي مجالس السماع و الروایة عنه و رجاله زهاء اربعة الاف رجل و كتبهم و مصنفاتهم كثيرة الا أن ما استقر الامر علی اعتبارها و التعویل علیها و تسميتها بالاصول، هذه الأربعة مائة» (الذریعه، ج ۲، ص ۱۲۹) این بود نمونه ای از تدوین حدیث که به دستور امام صادق (علیه السلام) توسط شاگردانش انجام گردید، ناگفته نماند بعدها کتابهای: کافی، فقیه، تهذیب، استبصار و غیره از آن اصول و غیر آنها تألیف گردیدند. در الذریعه فرموده: این اصول همه اش موجود است، بعضی از آنها اصلی است و بقیه به روایتها به همان صورت بدون حذف و اضافه در مجامع آمده است، پس از آنکه کتابهای بزرگ بطور مبوب تألیف شد، رغبت به اصول کم

گردید؛ چون آنها به ترتیب ابواب فقه نبودند بدین علت مقداری از آنها از بین رفت. (الذریعه، ج ۲، ص ۱۳۴) نگارنده بعد از تفحص زیاد ۱۰۰ نفر از صاحبان آن اصول را از فهرست مرحوم شیخ طوسی و رجال نجاشی و الذریعه پیدا کرده ام که آنها را در ذیل می آورم. با ذکر محل آن که خواننده بتواند رجوع کند. مثلاً مرحوم شیخ طوسی نام یک نفر راوی را می آورد و می گوید: او از نویسندگان یکی از اصول است و یا مرحوم نجاشی نام راوی را ذکر می کند و مثلاً می گوید: «آدم بن المتوکل له اصل رواه عنه جماعة» اینک اصول و نویسندگان آنها: ۱- اصل آدم بن الحسین النحاس از نجاشی ۲- اصل ابان بن تغلب از فهرست ۳- اصل آدم بن المتوکل از نجاشی ۴- اصل ابان بن عثمان از فهرست ۵- اصل ابان بن محمد بجلی از الذریعه ۶- اصل ابراهیم بن ابی البلاد از فهرست طوسی ۷- اصل ابراهیم بن صالح از الذریعه ۸- اصل ابراهیم بن عبدالحمید از فهرست ۹- اصل ابراهیم بن عثمان خزاز از فهرست ۱۰- اصل ابراهیم بن عمر الیمانی از فهرست ۱۱- اصل ابراهیم بن مهزم و اسدی از فهرست ۱۲- اصل ابراهیم بن یحیی از فهرست ۱۳- اصل ابو محمد خزاز از فهرست ۱۴- اصل احمد بن حسین یوسف بن یعقوب از نجاشی ۱۵- اصل احمد بن حسین بن عمر از الذریعه ۱۶- اصل احمد بن یوسف بن یعقوب از نجاشی ۱۷- اصل ادیم بن حر از نجاشی ۱۸- اصل اسباط بن سالم از فهرست ۱۹- اصل اسحاق بن جریر از فهرست ۲۰- اصل اسحاق بن عمار از فهرست ۲۱- اصل اسماعیل بن ابان از الذریعه ۲۲- اصل اسماعیل بن بکر از فهرست ۲۳- اصل اسماعیل بن عثمان از فهرست ۲۴- اصل اسماعیل بن محمد از فهرست ۲۵- اصل اسماعیل بن مهران از فهرست ۲۶- اصل ایوب بن حر از نجاشی ۲۷- اصل بشار بن یسار از فهرست ۲۸- اصل بشر بن مسلمه از فهرست ۲۹- اصل بکر بن محمد ازدی از فهرست ۳۰- اصل جابر بن یزید جعفری از فهرست ۳۱- اصل جعفر بن محمد بن شریع از الذریعه ۳۲- اصل جمیل بن دراج از فهرست ۳۳- اصل جمیل بن صالح از فهرست ۳۴- اصل حارث بن احوال از فهرست ۳۵- اصل حبیب بن محلل از فهرست ۳۶- اصل حسن بن ایوب از نجاشی ۳۷- اصول چهارگانه حریر از فهرست و نجاشی ۳۸- اصل حسن الرباطی از فهرست ۳۹- اصل حسن بن زیاد عطار از فهرست ۴۰- اصل حسن بن سری الکاتب از الذریعه ۴۱- اصل حسن بن صالح از فهرست ۴۲- اصل حسن بن موسی الحنط از فهرست ۴۳- اصل حسن بن ابی العلاء از الذریعه ۴۴- اصل حسین بن ابی غندر از فهرست ۴۵- اصل حسین بن عثمان از الذریعه ۴۶- اصل حفص بن البختری از فهرست ۴۷- اصل حفص بن سالم از فهرست ۴۸- اصل حفص بن سوجه از فهرست ۴۹- اصل حفص بن عبدالله که چهار اصل است از الذریعه ۵۰- اصل حکم بن اعین حنط از فهرست ۵۱- اصل است از الذریعه ۵۲- اصل حمید بن مثنی از فهرست ۵۳- اصل خالد بن ابی اسماعیل از فهرست ۵۴- اصل خالد بن مسیح از فهرست ۵۵- اصل داود بن زربی از فهرست ۵۶- اصل ذریح بن محمد محاربی از فهرست ۵۷- اصل ربتی بن عبدالله از فهرست ۵۸- اصل ربیع بن محمد اصم از فهرست ۵۹- اصل رفاعه بن موسی اسدی از الذریعه ۶۰- اصل زرعه بن محمد حضرمی از فهرست ۶۱- اصل زکارب بن یحیی الواسطی از فهرست ۶۲- اصل زیاد بن مروان از الذریعه ۶۳- اصل زیاد بن منذر ابوالجارود از فهرست ۶۴- اصل سعد بن ابی خلف از فهرست ۶۵- اصل سعدان بن مسلم عامری از فهرست ۶۶- اصل سعید بن عبدالرحمن اعرج از فهرست ۶۷- اصل سعید بن غزوان از فهرست ۶۸- اصل سعید بن مسلمه از فهرست ۶۹- اصل سعید بن یسار از فهرست ۷۰- اصل سفیان بن صالح از فهرست ۷۱- اصل سلام بن ابی عمره از الذریعه ۷۲- اصل شعیب بن اعین حلال از فهرست ۷۳- اصل شعیب بن یعقوب از فهرست ۷۴- اصل شهاب بن عبد ربه از فهرست ۷۵- اصل صالح بن زرین از فهرست ۷۶- اصل قاسم بن الحمید از الذریعه ۷۷- اصل عبدالله بن سلیمان از نجاشی ۷۸- اصل عبدالله بن یحیی از الذریعه ۷۹- اصل عبدالله بن هیشم از نجاشی ۸۰- اصل عبدالملک بن حکیم از الذریعه ۸۱- اصل علی بن ابی حمزه از فهرست ۸۲- اصل علی بن احمد ابی القاسم از الذریعه ۸۳- اصل علاء بن زرین القلاء از الذریعه ۸۴- اصل علی بن رثاب از فهرست ۸۵- اصل مثنی بن الولید از الذریعه ۸۶- اصل محمد بن جعفر بزاز از الذریعه ۸۷- اصل محمد بن قیس الاسدی از الذریعه ۸۸- اصل محمد بن قیس الیحیی از فهرست ۸۹- اصل محمد بن مثنی بن قاسم از الذریعه ۹۰- اصل مروک بن عبید از نجاشی ۹۱- اصل مسعده بن زیاد از الذریعه ۹۲- اصل وهب بن عبد ربه از الذریعه

۹۳- اصل هشام بن الحکم از فهرست ۹۴- اصل هشام بن سالم از فهرست اینها ۹۵ اصلند که با سه اصل حریز و سه اصل حفص بن عبدالله جمعا صد و یک، اصل می شوند و می توان هریک از آنها را در محللهایی که نشان داده ایم پیدا کرد.

مولفان کتابها از شاگردان امام صادق (ع)

برای تکمیل مطلب باید بدانیم، شاگردان آن حضرت تنها اصول چهار صد گانه را نوشتند، بلکه آنها کتابهای دیگری نیز نوشتند مثلاً: ۱- ابان بن تغلب غیر از اصلی که گفته شد، کتاب معانی القرآن، کتاب القراءات و کتاب الشیعه را نوشت. (فهرست ابن ندیم ص ۳۰۸) ۲- ابو حمزه ثمالی متوفای ۱۵۰ از اصحاب امام باقر و امام صادق (علیهم السلام) که کتاب تفسیر القرآن و کتاب نوادر را نوشته است. (رجال نجاشی) ۳- اسماعیل بن ابی خالد که کتاب «قضاء» نوشته. (فهرست شیخ) ۴- مفضل بن عمر کوفی که چند تا کتاب نوشته از جمله کتاب «ما افترض الله علی الجوارح». (رجال نجاشی) ۵- هشام بن الحکم از اصحاب امام صادق (علیهم السلام) که ابن ندیم در فهرست خود ص ۲۴۹ - ۲۵۰ برای او بیست و پنج کتاب نقل کرده است. ۶- ابو جعفر احوال (مؤمن الطاق) از اصحاب امام صادق (علیه السلام) است که کتاب امامت، کتاب معرفت، کتاب رد بر معتزله، کتابی در امر طلحه و زبیر نوشته است. اینها که گفته شد برای نمونه بود و اگر کسی به رجال نجاشی و فهرست شیخ والذریعه طهرانی و فهرست ابن ندیم مراجعه کند، واقعا به حیرت خواهد افتاد. این بود آنچه راجع به تلاش امام صادق (علیه السلام) در تربیت محدثین و تدوین حدیث اشاره گردید و این قطره‌های از دریا و گوشه‌های از صحراست. و السلام علیکم و علی عبادالله الصالحین

درباره مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

بسم الله الرحمن الرحيم
 جاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (سوره توبه آیه ۴۱)
 با اموال و جانهای خود، در راه خدا جهاد نمایید؛ این برای شما بهتر است اگر بدانید حضرت رضا (علیه السلام): خدا رحم نماید بنده‌ای که امر ما را زنده (و برپا) دارد ... علوم و دانشهای ما را یاد گیرد و به مردم یاد دهد، زیرا مردم اگر سخنان نیکوی ما را (بی آنکه چیزی از آن کاسته و یا بر آن بیافزایند) بدانند هر آینه از ما پیروی (و طبق آن عمل) می کنند

بنادر البحار- ترجمه و شرح خلاصه دو جلد بحار الانوار ص ۱۵۹

بنیانگذار مجتمع فرهنگی مذهبی قائمیه اصفهان شهید آیت الله شمس آبادی (ره) یکی از علمای برجسته شهر اصفهان بودند که در دلدادگی به اهل بیت (علیهم السلام) بخصوص حضرت علی بن موسی الرضا (علیه السلام) و امام عصر (عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهره بوده و لذا با نظر و درایت خود در سال ۱۳۴۰ هجری شمسی بنیانگذار مرکز و راهی شد که هیچ وقت چراغ آن خاموش نشد و هر روز قوی تر و بهتر راهش را ادامه می دهند.

مرکز تحقیقات قائمیه اصفهان از سال ۱۳۸۵ هجری شمسی تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن امامی (قدس سره الشریف) و با فعالیت خالصانه و شبانه روزی تیمی مرکب از فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مختلف مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

اهداف: دفاع از حریم شیعه و بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البيت عليهم السلام) تقویت انگیزه جوانان و عامه مردم نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی، جایگزین کردن مطالب سودمند به جای بلوتوث های بی محتوا در تلفن های همراه و رایانه ها ایجاد بستر جامع مطالعاتی بر اساس معارف قرآن کریم و اهل بیت عليهم السلام با انگیزه نشر معارف، سرویس دهی به محققین و طلاب، گسترش فرهنگ مطالعه و غنی کردن اوقات فراغت علاقمندان به نرم افزار های علوم اسلامی، در دسترس بودن

التفسیر المنسوب إلى الإمام العسکری علیه السلام: امام حسین علیه السلام به مردی فرمود: «کدام یک را دوست تر می داری: مردی اراده کشتن بینوایی ضعیف را دارد و تو او را از دستش می رَهانی، یا مردی ناصبی اراده گمراه کردن مؤمنی بینوا و ضعیف از پیروان ما را دارد، اما تو دریچه‌ای [از علم] را بر او می گشایی که آن بینوا، خود را بَدان، نگاه می دارد و با حجت‌های خدای متعال، خصم خویش را ساکت می سازد و او را می شکنند؟».

[سپس] فرمود: «حتماً رهاندن این مؤمن بینوا از دست آن ناصبی. بی گمان، خدای متعال می فرماید: «و هر که او را زنده کند، گویی همه مردم را زنده کرده است»؛ یعنی هر که او را زنده کند و از کفر به ایمان، ارشاد کند، گویی همه مردم را زنده کرده است، پیش از آن که آنان را با شمشیرهای تیز بکشد».

مسند زید: امام حسین علیه السلام فرمود: «هر کس انسانی را از گمراهی به معرفت حق، فرا بخواند و او اجابت کند، اجری مانند آزاد کردن بنده دارد».

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گامگاه

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

